

11.10.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**11 Ekim 2023
Çarşamba**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

11 Ekim 2023 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Ankara Üniversitesi Bağımlılıkla Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Ankara Üniversitesi Dopingle Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

TEBLİĞ

- Dahilde İşleme Rejimi Tebliği (İhracat: 2006/12)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (İhracat: 2023/8)

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 22/6/2023 Tarihli ve E: 2020/79, K: 2023/113 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 8/6/2023 Tarihli ve 2019/29020 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 8/6/2023 Tarihli ve 2019/38575 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 20/6/2023 Tarihli ve 2020/22907 Başvuru Numaralı Kararı

Gıda denetimlerinde 424 milyon lira idari para cezası uygulandı

Türkiye'de piyasa gözetimi ve denetimi faaliyeti yürüten kuruluşlar tarafından geçen yıl 233 bin 644 parti ürün denetlenirken uygunsuz bulunan 10 bin 881'i için 424 milyon lira ceza kesildi.

Türkiye'de piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetleri, Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda 9 kamu kurum ve kuruluşunun katılımıyla sürdürülüyor.

Bu kapsamda, Sanayi ve Teknoloji, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği, Tarım ve Orman, Sağlık, Ulaştırma ve Altyapı bakanlıklarının yanı sıra Ticaret Bakanlığı Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) ile Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) piyasa gözetim ve denetimi faaliyetleri gerçekleştiriyor.

Ticaret Bakanlığı, söz konusu kuruluşların 2022 yılı piyasa gözetim ve denetim faaliyetlerini bir raporda topladı.

Rapora göre, geçen yıl denetlenen ürün partisi sayısı, bir önceki yıla kıyasla yüzde 12 artarak 233 bin 644 oldu.

Bu ürünlerin 64 bin 932'si gıda, 168 bin 712'si ise gıda dışı sektörlerde yer aldı. Denetlenen ürün partileri içinde 10 bin 881'i uygunsuz bulundu. Bundan dolayı söz konusu ürünler için 424 milyon 29 bin 69 lira idari para cezası uygulandı.

Gıda en fazla denetlenen ürün grubu

En fazla parti ürünü denetleyen kurum 120 bin 30 ile Tarım ve Orman Bakanlığı oldu. Bu kurumu 50 bin 145 ile Sağlık Bakanlığı izledi.

Bir önceki seneye göre denetlenen ürün partisi sayısını en fazla artıran kurum ise yüzde 109 ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı oldu. Bu kurumu denetimlerini yüzde 41 artıran BTK takip etti.

Gıda, 64 bin 932 ile en fazla denetlenen ürün grubunu oluşturdu. Bunu 46 bin 350 ile kimyevi ve organik gübreler, 39 bin 420 ile biyosidal ürünler (hijyen amacıyla zararlı organizmaları uzaklaştıran ürünler) takip etti. Asansör, elektrikli ekipman, yem, hazır beton ve hazır beton dışındaki yapı malzemeleri, ambalajlı su ve makine gibi ürünler de 2022 yılında en çok denetlenen diğer ürün grupları arasında yer aldı.

Denetimlerde uygunsuz bulunan 10 bin 881 parti üründen 907'si "risk taşıyan", 205'i "ciddi risk taşıyan", 9 bin 769'u ise etiket, işaret gibi eksiklikleri bulunan diğer uygunsuz ürün grubunda sınıflandırıldı.

Gıda, asansör ve kozmetik, en fazla uygunsuzluk tespit edilen ilk 3 ürün grubu oldu. Bunları makine, elektrikli ekipman ve yem izledi.

Risk taşıyan ürün gruplarında ilk sırayı hazır beton, ciddi risk taşıyan ürün gruplarında tıbbi cihazlar, diğer ürün grupları içinde ise gıda aldı.

İthal ürünler de denetimden geçti

Yetkili kuruluşlar tarafından iç piyasada denetlenen 233 bin 644 parti ürünün 34 bin 532'sini ithal ürünler oluşturdu. Denetlenen ithal ürünlerin 33 bin 54 partisi uygun, 1435'i uygunsuz bulundu.

Geçen yıl denetlenen ithal ürünlerde uygunsuzluk sayısının en yüksek olduğu ilk 5 ürün grubu, makine, kozmetik, elektrikli ekipman, telsiz ve gıda oldu.

Öte yandan, piyasa gözetimi ve denetimi kuruluşlarının denetim personeli sayısı 2022 yılında bir önceki seneye göre yüzde 22 artarak 13 bin 734 olarak kayıtlara geçti.

Gıda sektörü, Ortak Gelişim Kongresi'nde buluştu

Gıda Perakendecileri Derneği tarafından düzenlenen 9. Ortak Gelişim Kongresi gıda perakendecilerini ve tedarikçilerini bir araya getirdi.

700'ün üstünde profesyoneli Wyndham Grand Levent İstanbul'da buluşturan 9. Ortak Gelişim Kongresi, eş zamanlı olarak Digital Network Alkaş'ta yayımlandı.

Açıklamada kongredeki konuşmasına yer verilen GPD Yönetim Kurulu Başkanı Alp Önder Özpamukçu, gıda, yiyecek, içecek ve temel ihtiyaç maddeleri harcamalarının hane halkı tüketiminin yüzde 50'sinden fazlasını oluşturduğunu bildirdi.

Gıda perakendecileri ile üretici ve tedarikçilerin ekonomik öneminin arttığını vurgulayan Özpamukçu, "Gıda perakendesini rakamlarla belirtirsek, 2022 yıl sonu itibarıyla ülkemizdeki toplam gıda perakendesi pazarının büyüklüğü 1,6 trilyon lira olarak ölçülüyor. Bunun içinde modern yani organize kanalın büyüklüğü 550 milyar lira seviyesinde." ifadelerini kullandı.

Özpamukçu, şu değerlendirmelerde bulundu:

"Rakamsal verilerin yanı sıra ekonomiye etkimizi gösteren diğer bir gösterge ise sektörün ekosistemini de geliştirmesiyle ilintili olan çarpan etkisi. Perakende sektörünün çarpan etkisi gıda perakendesinde 1,3 iken, perakendenin diğer kolları da dahil edildiğinde söz konusu etki 2 civarında görülüyor. Başka bir deyişle, perakendenin 1 birim büyümesi, genel ülke ekonomisine 1,5- 2 kat olarak yansıyor.

Hal böyle olunca, içinde bulunduğumuz perakende sektörünün ülke ekonomisi içinde ne kadar önemli bir konumda olduğunu görüyoruz."

"Enflasyonla mücadelede tedarikçilerin desteği şart"

Alp Önder Özdamukçu, enflasyonla mücadele ve fiyat istikrarı konusunda sadece gıda perakendecilerinin değil, tedarik zincirinde yer alan bütün oyuncuların mücadele etmesi gerektirdiğini belirterek, GPD üyesi perakendecilerin her zaman taşın altına elini koyduğunu ve bu mücadeleyi desteklediğini vurguladı.

Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın çağrısına tüm marketlerde indirim ve kampanyalarla cevap verildiğini kaydeden Özdamukçu, şu ifadeleri kullandı:

"Borsaya kote firmalarımızın rakamlarından da açıkça görülebileceği gibi sektörümüz oyuncuları ekonomik modelimiz gereği yüzde 2-3,5 bandında çok düşük net karlılıklarla çalışmakta. Bu sebeple bu mücadeleyi tedarikçilerimizin desteği olmadan yapamayız. Tüm paydaşlarımızdan enflasyonla topyekün mücadele kapsamında ülkemizin orta vadeli planına uyumlanma, maliyetlerinde verimlilik ve yaptığımız ve yapacağımız indirimlerde destek beklediğimizi açıkça ifade etmeliyim."

TOBB Başkanı Hisarcıkıloğlu: Türkiye'nin yatırımcılar nezdinde cazibesi arttı

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıkıloğlu, hükümetin tahkimi ulusal mevzuata eklemesinin etkisiyle Türkiye'nin yatırımcılar nezdinde cazibesinin arttığını belirterek, "Gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımı yıllık ortalama 10 milyar dolarlar seviyesine çıktı." dedi.

Yargı ve İş Dünyası Sempozyumu, Haliç Kongre Merkezi'nde düzenlendi. Sempozyumda açıklamalarda bulunan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıkıloğlu, reel sektör olarak yargı camiasıyla istişareye önem verdiklerini ve hukuk sistemini sadece devletin değil, ekonominin de temel direği olarak gördüklerini söyledi.

Hisarcıkıloğlu, "Tahkim ve arabuluculuk gibi, yargıdaki iş yükünü azaltacak, adaletin zamanında ve doğru tecelli etmesini sağlayacak yöntemlerin, ülkemizde ve iş dünyamızda yaygınlaşmasına gayret ediyoruz." şeklinde konuştu.

TOBB bünyesinde, UYUM Arabuluculuk ve Uyuşmazlık Çözüm Merkezi kurduklarını anımsatan Hisarcıkıloğlu, "TOBB UYUM Akademi ile arabuluculara ihtiyaç duydukları her alanda eğitimler veriyoruz. Odalarımız da bu konuyu sahiplendi ve kendi bünyelerinde merkezler açarak arabuluculuğun yaygınlaşmasını sağladı." dedi.

Hisarcıkıloğlu, ticari hayatta zamanın en önemli sermaye olduğuna işaret ederek, ticareti kolaylaştıracak, ekonomiyi ve yargı sistemini güçlendirecek her düzenlemenin, kendileri için önemli ve değerli olduğunu ifade etti.

Gelişmiş ekonomilerde, ticari uyuşmazlıkların yüzde 75'inin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleriyle sonuçlandırıldığını aktaran Hisarcıklioğlu, tahkim uygulamasının da yaygınlaşmasını sağladıklarını dile getirdi.

Hisarcıklioğlu, "Tahkim de ticari hayatın ihtiyaçlarına cevap veren, hızlı, uzmanlaşmış, esnek ve daha az masraflı bir yargılama hizmeti sunmaktadır. Tıpkı mahkeme kararları gibi icra daireleri vasıtasıyla icra edilmektedir. Taraflar, uzman hakem veya hakemleri serbestçe seçebilmektedir." diye konuştu.

Hisarcıklioğlu, "Eskiden Türkiye'ye gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımı, yılda 1 milyar doları geçmezdi. Hükümetimizin tahkimi ulusal mevzuatımıza eklemesinin etkisiyle Türkiye'nin yatırımcılar nezdinde cazibesi arttı. Gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımı yıllık ortalama 10 milyar dolarlar seviyesine çıktı." değerlendirmesinde bulundu.

Tahkimin iş dünyası açısından önemli bir konu olduğuna dikkati çeken Hisarcıklioğlu, şunları kaydetti: "Biz iş adamları olarak iş bağlantılarımızı kurarken güvencede olmak isteriz. Zira ticaret ve yatırım yapmak, risk almak demek. Başka bir ülkede bunu yaptığınızda bu risk daha da büyür. Çünkü her ülkede farklı mevzuat, farklı uygulama mevcut. Yatırımcıların bunların hepsini bilmesi mümkün değil. Bu da ticaret ve yatırım iştahını azaltan bir durum. Herhangi bir ihtilaf durumunda, tahkim gibi kuralları baştan net olarak konulmuş bir başvuru merciinin bulunması tüm tarafları korur. O ülkeyi, iş adamları nezdinde daha cazip kılar. Bu nedenle tahkim, artık iş yapmanın olmazsa olmaz koşullarından biri haline gelmiştir."

"Yargı sistemini güçlendirecek her düzenlemeyi destekliyoruz"

TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu, hukukun güçlü olduğunda, insanların birbirine, kurumlara ve sisteme olan güveninin arttığını ifade etti.

Adalet ve güven duygusunun bir ülkede güçlü olduğunda, o ülkenin ekonomisinin de güçlü olduğunu dile getiren Hisarcıklioğlu, "Esasında bizim kültürümüzde de inancımızda da hukukun yeri çok önemli. Güçlünün haklı olduğu değil, haklının güçlü olduğu bir Türkiye istiyoruz. İşte bu yüzden adalet terazisinin dengesini korumalıyız." dedi.

Piyasa ekonomisinin tam işleyebilmesi için devletin, kişilerin yaşama, mülkiyet ve serbest girişimcilik haklarını garanti etmesi gerektiğine işaret eden Hisarcıklioğlu, "Hem demokrasi hem de piyasa ekonomisi vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklere dayanmaktadır. Rekabete dayalı piyasa ekonomisinin kurulması bakımından mülkiyet hakkı, ticaret özgürlüğü, sözleşme serbestisi ve kanun önünde eşitlik ilkeleri vazgeçilmez koşullardır." görüşlerini bildirdi.

Bireysel ve toplumsal hayatın en temel erdeminin adalet olduğuna işaret eden Hisarcıklioğlu, devletlerin varlığı ve devamının da adaletle bağlı olduğunu, bu nedenle

adaletin, tarih boyunca hem dinlerin ve hem de seküler ideolojilerin merkezinde yer aldığını aktardı.

Hisarcıkloğlu, adaleti sağlamanın ön şartının yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı olduğunu belirterek, "Hukuk sistemimizi daha sağlıklı hale getirme konusunda ne kadar başarılı olursak, ülkemiz ve ekonomimiz de o kadar güçlenecektir. Dolayısıyla reel sektör olarak, yargı sistemini güçlendirecek, kapasitesini ve etkinliğini artıracak her düzenlemeyi destekledik ve destekliyoruz." şeklinde konuştu.

İTO Başkanı Avdagiç de bir milletin nesilden nesle aktarılan ve kültürel kodlarından iktisadi zihniyetine kadar her şeyi içeren en önemli kurumunun hukuk olduğunu dile getirdi.

Hukuk ile ekonomi arasındaki dostluğun yeniden kurulması gerektiğine işaret eden Avdagiç, "Bizim hukukumuzda geçmiş ticaret kodlarımız mevcuttur. Geriye sadece bu ruhun günün dili ve anlayışına büründürülmesi kalıyor." diye konuştu.

Avdagiç, ekonomiyi ve ticareti daraltanın da genişletenin de hukuki altyapı olduğunu belirterek, şöyle devam etti: "Hukuk altyapınız, yatırımı ve yatırımcıyı, üretimi ve üreticiyi, ticareti ve tüccarı ne kadar koruyorsa, sizin ekonominiz de o kadar büyür. Hem yerli hem yabancı yatırımcı için cazibe merkezi olur. Hukuksal altyapınız ne kadar ayrıntıcı ne kadar kısıtlayıcı ne kadar üretimi bağlayıcı olursa o kadar çorak bir ülkeye dönersiniz."

Hukuk sisteminin şeffaf, hızlı, adil ve öngörülebilir olması gerektiğine dikkati çeken Avdagiç, hukuk reformunun bir süreç olduğunu, dolayısıyla devam ettirilmesi gerektiğini ifade etti.

"Fikri mülkiyet mahkemelerinin sayısı ve kalitesi artırılmalı"

Avdagiç, yargısal süreçlerin çağa uyumlu hale getirilip dijitalleştirilmesinin son derece önemli olduğuna vurgu yaparak, "gelişmenin, girişimciliğin ve yenilikçiliğin korunması ve teşvik edilmesi" anlamına gelen fikri mülkiyet haklarının titizlikle korunması gerektiğini kaydetti.

Fikri mülkiyet haklarının korunmasının iş dünyasının önünü açacağını aktaran Avdagiç, fikri mülkiyet mahkemelerinin sayısının ve kalitesinin artırılması gerektiğine ve teknolojik altyapının güçlendirilmesinin elzem olduğuna dikkati çekti.

Yabancı yatırımcılara hukuki işlemlerde rehberlik edecek özel danışma merkezleri kurulmasının Türkiye'nin daha çok yatırımcı çekmesine katkı sağlayacağını belirten Avdagiç, "Bu merkezler, yabancı yatırımcılara Türkiye'deki mevzuat, vergi, teşvik, izin, lisans, sözleşme gibi konularda bilgi vermek, danışmanlık yapmak, resmi bilgi ve belgelerle yönlendirmek ve temsil etmek gibi görevleri yerine getirebilir." şeklinde konuştu.

Avdagiç: Firmalar kredide Türk bankaları pas geçecek

İstanbul Ticaret Odası Başkanı Şekib Avdagiç, kısa vadeli ticari kredilerde bankaların, daha önce duyulmamış masraf kalemleri ile maliyeti yüzde 60'a kadar çıkardığını belirterek, kredi maliyetlerini dolaylı olarak artırmakta olan bu unsurların bertaraf edilmesi için girişimlerde bulunduklarını söyledi.

MERVE YİĞİTCAN

■ *Uzun vadeli kredilerin firmaların müzmin sorunu olduğuna dikkat çeken Avdagiç, “Türkiye’de ekonomik veriler makul bir noktaya gelirse o zaman bizim firmalarımız Türk bankacılık sistemini pas geçecek, yurtdışında daha uzun vadeli daha makul maliyetli krediler alacaklar” diye konuştu.*

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagiç, iş dünyasının gündemine ilişkin EKONOMİ’ye önemli açıklamalarda bulundu. Finansman sorunu 2 yılı aşkın süredir iş dünyasının en önemli gündem maddelerinden biri. Bilindiği gibi bir önceki ekonomi yönetimi döneminde firmalar finansman musluklarının adeta kapandığından şikâyetçiydi.

Yeni ekonomi yönetiminin dümene geçmesiyle kredilerde bir miktar gevşeme oldu, ancak şimdi de firmalar krediye erişebilse de yüksek faiz oranları nedeniyle kullanmakta zorlanıyor. Bu sorunu dile getirdiğimizde İTO Başkanı Avdagiç, 2023’ün son çeyreğinde ve 2024’ün tamamında cari enflasyon oranları dikkate alınarak, bu

oranlarla uyumlu bir kredi maliyetinin olacağına söylerken, şu anda kısa vadeli kredilerin maliyetinin çok yüksek olduğuna işaret etti.

Bankalar yeni masraf kalemleri öne sürüyor

Bugüne kadar krediye erişim noktasında güçlük çeken işletmelerin bir kısmının şu anda krediye ulaşmakla beraber yüksek maliyetinden dolayı krediye kullanamadıklarının altını çizen Avdagiç, yanı sıra bankaların da kredi faizi dışından doğrudan ve dolaylı olarak ekledikleri maliyetler olduğunu söyledi. “Bugüne kadar pek duymadığımız maliyetler öne sürülüyor” diyen Avdagiç, “Mesela banka, firmanın kredibilitesini belirlemek için de bir bedel çıkarıyor. Çok uzun süredir müşterisi olanlara bile yeni birtakım ‘kalemler icat ediyorlar. Bunlar da manşet faizin üzerinde bir maliyetle müşteriye yansıyor. Ticari kredilerin maliyetinin bu şekilde yüzde 60’a kadar çıktığı yerler var” dedi.

1 Ocak’taki ani maliyet artışlarına dikkat edilmeli

Şu anda İTO olarak, kredi maliyetlerini dolaylı olarak artırmakta olan bu unsurların bertaraf edilmesi için birtakım girişimlerde bulunduklarını söyleyen Avdagiç, “En azından bu şekilde görece yüksek olan kredi maliyetlerinin daha da yükselmesinin önlenmesi konusunda gayret gösteriyoruz. TOBB Başkanımız Rifat Bey de çok ciddi şekilde bu sürecin içinde. Yönetilebilir oranlarda krediye erişebilme konusunda çalışmalarını devam ettiriyorlar” diye konuştu. Avdagiç, yeni yıla girerken ‘enflasyonda yavaş yavaş düşme eğiliminin de’ kamuoyu tarafından satın alınmasının hem enflasyonun yönetilmesini kolaylaştıracağını hem de orta-uzun vadeli kredilerin maliyetlerini daha aşağıya çekeceğini kaydetti. Ancak Avdagiç, burada iş dünyası açısından en önemli konunun 1 Ocak’ta gelecek ani maliyet artışlarını yönetmek olduğuna işaret etti.

Fiyatlamada Avrupalılar karşısında bile zorlanıyoruz

Kurların uzun süredir yatay seyrettiğini, bunun da ihracatçıyı en çok zorlayan unsurlardan bir tanesi olduğunu vurgulayan Avdagiç, şöyle devam etti: “Son 3 ayda enflasyon yüzde 25 artarken, kurlar yatay seyretti. İhracatçı sadece Uzakdoğulu değil artık Avrupalı rakipleri karşısında da fiyatlamada konusunda çok ciddi zorlanmaya başladı. Bugüne kadar sadece tekstil ve hazır giyimde bunu konuşurken, artık otomotiv yan sanayi, kimya ve demir-çelikte de benzer sıkıntılar var. Dolayısıyla Türkiye’nin ana ihracat kalemlerinde fiyat tutturamama baskısı içerisindeyiz” dedi. Bu noktada kurun hızlı çıkmasını değil, ancak enflasyon oranlarına bağlı olarak makul derecede yavaş artışlarla yürümesinin önemine dikkat çeken Avdagiç, bunun aynı zamanda kişilerin ‘emniyet marjı’ ile fiyatlamaya yapmasının da önüne geçeceğini ifade etti.

Şu anda ‘emniyet marjı’ ile fiyatlamaya yapılıyor

Bu noktada döviz kurunun hızlı çıkışının değil, enflasyon oranlarına bağlı olarak makul derecede yavaş artışlarla ilerlemesinin önemli olduğunun altını çizen Avdagiç,

bu şekilde 'emniyet marjı' ile fiyatlama yapılmasının da önüne geçilebileceğine dikkat çekti.

Kurun baskılandığı dönemlerin sonrasında ani kur artışlarının yaşandığını hatırlatan Avdagiç, "Bundan dolayı firmalar şu anda fiyatlarına bir emniyet marjı koyuyor. İşte Türkiye'nin önündeki en önemli konu fiyatlama stratejisinin bozulması; ki bu da enflasyonu doğuran ana unsurlardan biri... Yakın dönemde yaşadığımız birtakım gelişmeler, marjlı fiyatlar oluşmasına sebebiyet verirken, enflasyonun da körüklenmesine neden oluyor. Ama piyasa, kurun hızlı çıkmayacağı, ani artışlar olmayacağı konusunda bir süreci satın alırsa; o zaman bu emniyet marjları da azalacaktır. Bunun da enflasyona çok olumlu bir etkisi olacaktır" diye konuştu.

Ekonomi yönetimi ile Merkez Bankası arasında son derece kaliteli yürüyen bir ilişki olduğunu kaydeden Avdagiç, "Bazı kararları canımızı acıtsa da, bizim açımızdan katlanılması zor olsa da ekonomi yönetimi kendi içinde çok uyumlu ve tutarlı bir süreç izliyor. Bu da bize ilerleyen dönemde piyasaların daha makul noktaya geleceği konusunda ümit veriyor" ifadelerini kullandı.

■ Hızlı bir 'take off' için makine teçhizat yatırımı şart

Türkiye'nin dış ticaret verilerine ilişkin de konuşan İTO Başkanı Avdagiç, eylül ayı verilerine göre uzun bir aradan sonra ihracatın ithalatı karşılama oranının yüzde 80'i geçtiğini belirterek, "Elbette bu ihracatın çok artmasından ziyade ithalatın baskılanmasıyla oldu. Burada bizim dikkat etmemiz gereken şu ki mutlaka yatırım malları ithalatı devam etmeli. Önümüzdeki dönemde hızlı bir 'take off' yapmak istiyorsak, hem iç piyasadan hem dış piyasadan tedarik edilecek makine-teçhizat ve malzeme yatırımlarına devam etmeliyiz. Böylece Türkiye işsizlik anlamında da sıkıntı çekmesin" dedi. Bu noktada sanayicilerin uzun vadeli mali borçlarının kısa vadeli mali borçlarına göre çok düşük kaldığını hatırlattığımızda Avdagiç, uzun vadeli kredilerin şirketlerin müzmin sorunu olduğunu vurgulayarak, "Türkiye'de ekonomik veriler ve gidişat makul bir noktaya gelirse o zaman bizim firmalarımız Türk bankacılık sistemini pas geçecek, yurt dışında daha uzun vadeli daha makul maliyetli krediler alacaklar. Dışarıda böyle imkânlar var. Yeter ki Türkiye'nin CDS'inin düşmesine bağlı olarak yurt dışından alınacak kredilerin yurt içindeki yatırımcılar tarafından kullanılabilir noktaya gelsin" diye konuştu.

Enerji zamları bekleniyordu, bundan sonra sert bir şekilde devam etmemeli

Ekim ayının başında sanayide kullanılan elektrik ve doğalgaza yapılan yüzde 20 zammı sorduğumuzda Avdagiç, enerjiye gelen fiyat artışlarının beklenen zamlar olduğunu söyleyerek, "Devletin konutlarda ileri seviyede, sanayide de belli seviyede bir sübvansiyonu var, halen de devam ediyor. Konutlarda tüketilen enerjinin üçte ikisinin üstünde bir kısmı devlet karşılıyor. Dolayısıyla kışa girerken gelen bu zam, döviz kurundaki artış dikkate alındığında öngörülen bir zamdı. Ancak bundan sonra enerji zamlarının sert bir şekilde devam ettirilmemesi gerekiyor" şeklinde konuştu.

Yabancı yatırımcı memnun ama temkinli

BoFA, Bakan Şimşek'in Londra'daki yatırımcı toplantılarına katılan fon yöneticilerinin izlenimlerini aktardı. Fon yöneticileri ortodoks politikaya dönüşten memnun, ancak hala temkinli: Tam bir geri dönüş görebilmek için enflasyonda anlamlı bir düşüş ve döviz tamponlarının oluşturulduğunu görmemiz gerekiyor.

Bank of America (BoFA), Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in yabancı yatırımcılarla düzenlediği toplantının ardından bazı fon yöneticilerinin toplantıya dair görüşlerini paylaştı.

Yayımlanan görüşler yabancı yatırımcıların yeni ekonomi politikalarına pozitif baktığını ancak bazı endişelere de sahip olduklarını gösterdi.

BoFA'nın yayımladığı dokümanda görüşlerine yer verilen bir İngiliz portföy yönetim şirketinin temsilcisi, "Politika yönündeki değişiklikleri cesaret verici bulmakla birlikte, ekonominin önündeki zorlukların büyüklüğü hala gözümüzü korkutuyor. Enflasyon ve döviz rezervleriyle ilgili endişelerimiz sürüyor" ifadelerini kullandı.

Başarının 3 itici gücü...

Görüşlerine yer verilen bir başka İngiliz fon yöneticisi, "Mevcut ekonomik programın devam etmesi koşuluyla Türkiye için olumluyum. Başarının 3 itici gücü; gelecek yıl enflasyonun düşmesi, KKM mevduatlarının başarılı bir şekilde azaltılması ve Türk lirasının öngörülebilir bir şekilde devalüe edilmesi. Bu zorlukların üstesinden başarılı bir şekilde gelinmesi risk priminin azalmasına yol açacaktır" dedi.

Bir başka İngiliz fon yöneticisi ise toplantıya ilişkin, “Türk hikayesine olan güveni önemli ölçüde artırdı. Ancak yine de Türk devlet tahvillerinin çok pahalı, dövize karşı değer kaybının çok sakın ve kredi notlarının biraz sıkı olduğunu düşünüyorlar” değerlendirmesinde bulundu.

Konuyla ilgili görüş bildiren bir ABD’li hedge fon yöneticisi ise “Görüşmenin oldukça iyi olduğunu düşündüm ve bakanın şeffaflığını takdir ettim. Döviz rezervlerini yeniden inşa etmeye verilen önceliği takdir ediyorum” açıklamasında bulundu.

Görüş bildiren başka bir ABDli fon yöneticisi, “Bakanın şeffaf ve dürüst olduğunu düşünüyorum. Politikacıların ekonomik ortodoks politikaya verdiği desteğin artmasıyla politikanın yeniden rayına oturduğu görüşündeyiz. Politikalarda olası bir tersine dönüş ise en büyük endişe kaynağı” dedi ve ekledi “Eskisinden az olsa da risk devam etmekte. Tam bir geri dönüş görebilmek için enflasyonda anlamlı bir düşüş ve döviz tamponlarının oluşturulduğunu görmemiz gerekiyor.”

Bir başka hedge fon yöneticisi ise yüksek ABD faizleri, yüksek petrol fiyatları ve yerel seçimler öncesi alınabilecek olası popülist kararları gerekçe göstererek, “Önümüzdeki 3-6 ay içinde risk-getirinin ağırlığı azaltmak için daha uygun olduğuna inanıyorum” dedi ve “Yerel seçimlerden sonra tekrar bir gözden geçirme yapacağız. Seçimlerden sonra daha kararlı önlemler alabilirler. Şu anda Türkiye’de aldığımız pozisyon hafif düşük ağırlıkta” diye ekledi.

Bakan Şimşek: TL'nin değer kaybı için bir sebep kalmayacak

Bakan Şimşek, "Türk lirasının bu saatten sonra kalıcı olarak değer kaybı için bir sebep kalmayacak. Çünkü bugünkü mevduat faizleri iyi. Geriye dönük enflasyondan bahsetmiyorum, geleceğe yönelik enflasyona bakmamız lazım. Reel faiz patikasına girmiş durumdayız" olarak kaydetti.

Hazine ve Maliye Bakanı Şimşek, A Para ve A Haber ortak yayınında ekonomideki gelişmelere ilişkin soruları yanıtladı. Londra'da gerçekleştirdiği temaslara ilişkin bilgi veren Şimşek, Türkiye'ye büyük ilgi olduğunu ve 100'ün üzerinde yatırımcıyla yoğun temaslarda bulunduğunu söyledi. Türkiye'nin potansiyeline dikkati çeken Şimşek, "Büyük bir piyasa, potansiyeli çok güçlü olan bir ekonomi. Dolayısıyla ilgi büyük. Uzun süredir de çeşitli nedenlerle özellikle portföy yatırımcılarının uzak durduğu bir piyasa. Algıda bir değişiklik var mı? Ciddi bir iyileşme var." diye konuştu.

Şimşek, programlarının ana hedefinin sürdürülebilir yüksek büyüme olduğunu, bu hedefe ulaşırken tek haneli enflasyon, bunu destekleyen maliye politikası, rezerv birikimi ve kur korumalı mevduattan (KKM) çıkış gibi birbiriyle entegre bütüncül bir yaklaşım izlediklerini belirtti.

"Çözüm üretecek bir program"

Yapısal, yeşil ve dijital dönüşümlerin ciddi fırsat içeren alanlar olduğuna işaret eden Şimşek, "Bütün yatırımcılardan, bütün kesimlerden ilgi çok yoğun. Bu, son dönemde bir miktar fon akışına dönüştü. Önümüzdeki dönemde bunun yoğunlaşmasını bekliyoruz. Çünkü, uygulama anlamında programın erken aşamasındayız. Maliye politikasında ve para politikasında çok güçlü adımlar attık. Enflasyonu çöpeleyecek

eşiklere doğru geliyoruz. Bundan sonrasına bakmamız lazım. İnaniyorum ki bu özellikle ülkemize kalıcı, uzun vadeli kaynak noktasında çözüm üretecek bir program." değerlendirmesinde bulundu.

Şimşek, Orta Vadeli Program'da (OVP) yapısal reformları bir takvime bağladıklarını anımsatırken, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Öngörülebilir ve kurala dayalı olduk ve bundan ötürü de güven arttı. Tabii ki biraz zaman alacak. İçinde bulunduğumuz küresel konjonktür rüzgarın arkadan estiği bir konjonktür değil. Karşı taraftan esen çok güçlü rüzgarlar var. Bizim ticaret ortaklarımızda büyüme oldukça cılız. Avro Bölgesi'nde büyüme yüzde 1'in altında. İhracat üzerinde daha yüksek sürdürülebilir büyümeyi konuşurken dış talep zayıf, küresel finansal koşullar sıkışık. Doların güçlenmesi son dönemde aleyhimize. Petrol fiyatlarında son dönemdeki yükseliş yine bir karşı rüzgar."

İsrail-Filistin çatışmasının ekonomiye etkisine ilişkin de değerlendirmede bulunan Şimşek, "Bölgemizdeki çatışma ortamı olumlu olamaz. Bunun geçici olmasını ve sınırlı olmasını temenni ediyoruz. Çatışmanın başka yerlere sirayet etmemesi önemli. Petrol fiyatlarında, enerji fiyatlarındaki yükseklik yakın dönemde arz kısıntılarından kaynaklanıyor. Bu belirsizlik, bu çatışmaların geçici olumsuz etkisi olabilir. Ama esas belirleyici olan büyümedir, taleptir. Şimdi talebin zayıf olduğu bir dönemdeyiz. Ben kalıcı 1970'li yıllar tarzı bir petrol şoku öngörmüyorum. Kalıcı bir etkisi o anlamda sınırlı olur. Kısa vadeli baktığın zaman tedirginliğe yol açıyor. Bu da bir belirsizlik. Bu da olumsuz bir faktör. Biz zaten o nedenle ülkemizde bu programla ekonomimizin temellerini sağlamlaştırmaya çalışıyoruz." ifadesini kullandı.

Şimşek, KKM'den çıkışın başladığını, rezervlerde de 22 milyar doların üzerinde bir artış olduğunu söyledi. Büyümedeki yeniden dengelemeyle ithalatın azalacağını, altına olan ilginin de düşeceğini belirten Şimşek, bunun sonucunda dış ticaret ve cari açığın azalacağını dile getirdi. Şimşek, son 20 yılda yıllık 8 milyar dolar olan altın ithalatının 2023'te 30 milyar dolar olduğuna işaret ederek, buradaki en ufak normalleşmenin cari açığın milli gelire oranını en az yüzde 1 azaltacağını bildirdi.

Finans dışı reel sektörün net döviz pozisyon açığının 2017 yılında 213 milyar dolara kadar çıktığını, bu sene ise 79 milyar dolara kadar düştüğünü dile getiren Şimşek, "Neredeyse 2000'li yılların başlarındaki seviyeye gerilemiş durumda. Türk lirasının bu saatten sonra kalıcı olarak değer kaybı için bir sebep kalmayacak. Çünkü bugünkü mevduat faizleri iyi. Geriye dönük enflasyondan bahsetmiyorum, geleceğe yönelik enflasyona bakmamız lazım. Reel faiz patikasına girmiş durumdayız." dedi.

Yıl sonu için yüzde 65'lik enflasyon tahmininin hala geçerli olduğuna işaret eden Şimşek, "Bizim enflasyonu mutlaka tek haneye, ondan sonra da düşük tek haneye indirip ülkemizin küresel piyasalardan ve içeriden kalıcı uzun vadeli kaynağa erişimini sağlamamız lazım." ifadesini kullandı.

"Memurumuzu, işçimizi, emeklimizi enflasyona ezdirmeyeceğiz"

Bakan Şimşek, emeklilere yapılacak 5 bin liralık ödemeye ilişkin bilgi verirken şunları söyledi:

"Bütçe imkanlarını sonuna kadar zorladık. Önemli sayılacak tek seferlik ödeme kararlaştırıldı. Emeklilerimiz, bütün çalışanlarımız için bir sözümüz var. Memurumuzu, işçimizi, emeklimizi hiçbir şekilde enflasyona ezdirmeyeceğiz. Bu bizim taahhüdümüz. Ama onun ötesinde refahtan pay alınması önemli. Bunun paylaşımı noktasında da şartlarımızı yakın dönemde zorladık. En düşük emekli maaşı Aralık 2022'de 3 bin 500 liraydı. Bugün 7 bin 500 lira. Enflasyon yüzde 65 bile olsa enflasyonun iki katı oransal artıştan bahsediyorsunuz. En düşük memur maaşı da bu sene yine manşet enflasyonun en az iki katı kadar arttı. Reel olarak bizim büyümemizin çok ötesinde, bu sene toplumun bütün kesimlerine, işçimize, memurumuza, asgari ücretimize, emeklimize reel olarak çok büyük artışlar verdik. Önümüzdeki dönemde emeklilerimizi önceliklendireceğiz."

Enflasyonun kalıcı şekilde tek haneye indirilmesi için gelirler politikasının hedefle uyumlu olmasının önemine dikkati çeken Şimşek, yüksek ücret artışlarının yüksek enflasyona neden olduğunu, bu kısır döngünün kırılması gerektiğini dile getirdi. Şimşek, "Bu kısır döngüyü sadece ücret politikaları üzerinden değil, para politikasını rasyonelleştirerek kıracağız. Maliye politikasında harcamaları kontrol edeceğiz, kamuda tasarrufla yapacağız." ifadesini kullandı.

Şimşek, dış kaynak imkanı olan dost ve kardeş ülkelerle ikili diyaloga girdiklerini, Birleşik Arap Emirlikleri ile 50,7 milyar dolarlık bir çerçeve programı sonuçlandıklarını anımsatırken, "50,7 milyar doların 27 milyar doları yenilenebilir enerjiye gidecek. Bu, Türkiye'de yeşil dönüşüm için, ülkemizin enerjide dışa bağımlılığını azaltmak, cari açığı azaltmak için en önemli hedefimiz. Şimdi biz bu hedefi yıllara yayabilirdik. İçerideki kaynaklarla yapabiliydik. Şimdi ne yapıyoruz? Bu hedefleri öne çekiyoruz. Yani Türkiye'nin yeşil dönüşümünü öne çekiyoruz. Yakında Avrupa Birliği karbon vergisini uygulamaya koyabilir. Bizim ona hazırlıklı olmamız lazım. Sanayimizi korumamız, bu türden vergilere karşı hazırlıklı hale getirmemiz lazım." diye konuştu.

Programın ikinci büyük kaleminin, afet riskinin azaltılması ve deprem yaralarının sarılmasına gidecek 8,5 milyar dolar olduğunu belirten Şimşek, 3 milyar doların da ihracatın desteklenmesi ve finansmanı için kullanılacağını söyledi.

"Abu Dabi, Doha ve Riyad'a gideceğim"

Şimşek, gelecek 1-2 hafta içinde Abu Dabi, Doha ve Riyad'a gitmeyi planladığını da ifade etti. Dünya Bankası toplantıları için yarın Marakeş'e gideceklerini dile getiren Şimşek, "Daha sonra Fransa'da Alman, Fransız yatırımcılarla bir zirve var. Bir günlüğüne oraya da gideceğim. Gitmedik yer bırakmayacağız, çünkü bizim derdimiz Türkiye'ye doğrudan yatırımları artırmak. Yakında Uzak Doğu'ya da gitmeyi planlıyoruz." dedi.

11.10.2023

Zamanının önemli kısmını dünyaya ekonomi programını anlatıp ülkeye kalıcı kaynak getirmek için harcadığını bildiren Şimşek, şunları kaydetti:

"Bizim için önemli olan, firmalarımızın uzun vadeli sermaye benzeri kaynağa makul bir maliyetle erişmesi. Bakın hedef bu. Onun için fiyat istikrarı var. Bunun için bütçe lazım. Bunun için öngörülebilirlik lazım ve bunun için de rasyonel politikalar lazım. Bunun için uluslararası normlara uygun politika çerçevesi lazım. Bu hususların tamamında ilerleme var, tamamında yol kat ettik."

IMF'den Türkiye için büyüme tahminine revize

IMF, küresel ekonomi için büyüme tahminlerini temmuz ayında yaptığı tahminlere göre hafif aşağı yönlü revize ederken; Türkiye için büyüme tahminini iç talebin beklenenden güçlü olması nedeniyle yüzde 3'ten yüzde 4'e yükseltti.

Uluslararası Para Fonu (IMF), COVID-19 salgını ve Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sonrasında küresel ekonomide toparlanmanın yavaş ve dengesiz seyretmekte olduğunu belirtirken, küresel ekonomi için 2024 büyüme tahminini temmuz ayında yaptığı tahminlere göre hafif aşağı yönlü revize etti.

IMF yayınladığı "Dünya Ekonomik Görünümü, Ekim 2023 - Küresel Farklılaşmalarda Yol Almak" başlıklı raporunda, bu yılın başlarında ekonominin yeniden toparlanmaya başlaması ve enflasyonun geçen yılın zirvelerinden aşağı çekilmesinde kaydedilen ilerlemeye rağmen, rahatlamak için henüz çok erken olduğunu vurguladı.

Ekonomik faaliyetin, özellikle yükselen piyasa ve gelişmekte olan ekonomilerde hala salgın öncesi patikanın gerisinde kaldığını ve bölgeler arasındaki farklılıkların giderek arttığını belirten IMF, "Çeşitli güçler toparlanmayı geciktiriyor. Bazıları pandeminin uzun vadeli sonuçlarını, Ukrayna'daki savaşı ve artan jeoekonomik parçalanmayı yansıtıyor. Diğerleri ise enflasyonu düşürmek için gerekli olan para politikasının sıkılaştırılmasının etkileri, yüksek borç nedeniyle mali desteğin geri çekilmesi ve aşırı hava olayları gibi daha konjonktürel nitelikte" dedi.

Küresel büyüme için 'yavaşlama' tahmini

Küresel büyümenin 2022'de yüzde 3,5'ten 2023'te yüzde 3'e ve 2024'te yüzde 2,9'a yavaşlayacağı tahmin eden IMF, bu tahminlerin 2000-2019 döneminde ortalama olan yüzde 3,8 olan büyümenin altında kalmakta olduğunu işaret etti. IMF, 2024 yılı için küresel büyüme tahmininin, Dünya Ekonomik Görünümünün Temmuz 2023 Güncellemesine göre yüzde 0,1 puan düştüğünü de belirtti.

Gelişmiş ekonomiler için büyümenin 2022'deki yüzde 2,6'dan 2023'te yüzde 1,5'e ve 2024'te yüzde 1,4'e düşmesi bekleyen IMF, yükselen piyasa ve gelişmekte olan ekonomilerde büyümenin 2022'deki yüzde 4,1'den hem 2023 hem de 2024'te yüzde 4'e düşeceği öngördü. IMF, 2024 için büyüme tahmininin Çin'deki emlak sektörü krizini yansıtan 0,1 puanlık bir aşağı yönlü revizyon yansıttığını vurguladı.

IMF, "Orta vadede küresel büyümeye ilişkin tahminler yüzde 3,1 ile son on yılların en düşük seviyesinde ve ülkelerin daha yüksek yaşam standartlarını yakalama beklentileri zayıf. Küresel enflasyonun 2022'de yüzde 8,7'den 2023'te yüzde 6,9'a ve 2024'te yüzde 5,8'e düşerek istikrarlı bir şekilde azalacağı tahmin edilmekte. Ancak 2023 ve 2024 tahminleri sırasıyla 0,1 puan ve 0,6 puan yukarı yönlü revize edilmiştir ve enflasyonun çoğu durumda 2025 yılına kadar hedefe dönmesi beklenmemekte" dedi.

"Sert iniş olasılığı azaldı"

ABD borç tavanı geriliminin çözüme kavuşturulması ve İsviçre ile ABD makamlarının finansal türbülansı kontrol altına almak için kararlı bir şekilde hareket etmesi nedeniyle, görünüme ilişkin risklerin 6 ay öncesine kıyasla daha dengeli olduğu vurgulanan IMF raporunda, "Sert iniş olasılığı azaldı, ancak küresel büyümeye yönelik risk dengesi aşağı yönlü olmaya devam etmekte. Çin'deki emlak sektörü krizi derinleşebilir ve özellikle emtia ihracatçıları için küresel yayılmalar yaşanabilir" değerlendirmesi de yapıldı.

"Diğer yerlerde, yakın vadeli enflasyon beklentileri yükseldi ve çekirdek enflasyon baskılarının devam etmesine ve beklenenden daha yüksek politika faizleri gerektirmesine katkıda bulunabilir. Daha fazla iklim ve jeopolitik şok, ek gıda ve enerji fiyat artışlarına neden olabilir. yoğunlaşan jeoekonomik parçalanma, piyasalar arasında emtia akışını kısıtlayarak ek fiyat oynaklığına neden olabilir ve yeşil geçişi zorlaştırabilir" tespitlerini yapan IMF, artan borç servis maliyetlerinin ortasında, düşük gelirli gelişmekte olan ülkelerin yarısından fazlasının borç sıkıntısı içinde ya da yüksek risk altında olduklarını da vurguladı.

"Politika cephesinde hata payı çok az. Merkez bankaları, gerektiğinde potansiyel finansal stresi azaltmak için politika araçlarını kullanırken fiyat istikrarını yeniden sağlamalıdır" ifadelerini kullanan IMF, "Etkin para politikası çerçeveleri ve iletişim, beklentileri sabitlemek ve dezenflasyonun çıktı maliyetlerini en aza indirmek için hayati önem taşımakta. Maliye politikası yapıcılar bütçe manevra alanını yeniden

inşa etmeli ve kırılğanları korurken hedeflenmeyen tedbirleri geri çekmelidir. Büyümenin önündeki yapısal engelleri azaltmaya yönelik reformlar, enflasyonun hedefe düşüşünü yumuşatacak ve borçların azaltılmasını kolaylaştıracaktır" dedi.

Borç sıkıntısını önlemek için daha hızlı ve daha etkin çok taraflı koordinasyona ihtiyaç olduğunu vurgulayan IMF, iklim değişikliğinin etkilerini hafifletmek için de işbirliğine ihtiyaç olduğunu belirtti. IMF, bu işbirliğine değişimi ve yeşil geçişi hızlandırmak için gerekli minerallerin sınır ötesi akışının istikrarlı bir şekilde sağlanmasının da dahil olması gerektiğini vurguladı.

Türkiye'nin büyüme beklentisine yukarı yönlü revize

IMF, Türkiye ekonomisine ilişkin büyüme beklentilerinde ise bu yıl ve gelecek yıl için yukarı yönlü revizyona gitti.

Türkiye ekonomisinin bu yıl yüzde 4 ve gelecek yıl yüzde 3,25 büyüyeceği tahmin edildi. Fon, temmuz ayındaki tahminlerinde, Türkiye ekonomisinin bu yıl yüzde 3 ve gelecek yıl yüzde 2,8 büyüyeceğini öngörmüştü.

IMF, 6 Ekim'de de James Walsh liderliğindeki IMF heyetinin 25-29 Eylül'de yaptığı Türkiye ziyaretinin ardından ülke ekonomisine ilişkin değerlendirmeleri paylaşmıştı.

Fondan yapılan açıklamada, Türkiye'de seçimden bu yana uygulanan politika değişikliğinin memnuniyetle karşılandığı aktarılmıştı.

Açıklamada, politika faizinin yükseltilmesi, vergilerin artırılması ve bazı finansal sektör önlemlerinin serbestleştirilmesi yönündeki son adımların riskleri azalttığı ve yatırımcı güvenini artırdığı belirtilerek, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın rezerv pozisyonunun da iyileştiği kaydedilmişti.

Hükümetler dünyayı zenginleştiren ilkelere vazgeçiyor

'Anavatan ekonomisi' olarak nitelendirdiği bugünkü iktisadi politikaların en nihayetinde hayal kırıklığı ile sonuçlanacağını savunan The Economist dergisi, bu korumacı iktisadın birçok şeyi yanlış teşhis ettiğini, devlete karşılanamayacak sorumluluklar yüklediğini ve hızlı bir sosyal ve teknolojik değişim dönemini berbat edeceğini öne sürüyor.

The Economist, hazırladığı makalede serbest piyasalar ve sınırlı devlet modelinin ne kadar sistematik bir şekilde terk edildiğini ortaya koyuyor. Bugünkü korumacı modelin, dizginlenmesinin zor olacağını altını çizerek, kilometre taşlarını şöyle sıralıyor:

Savaşlarda ve devrimlerde değişim bazen büyük bir patlamayla gelir. Fakat genelde sessizce yaklaşır. Hırslı bir devlet tarafından yönetilen korumacı, yüksek sübvansiyonlu, müdahale ağırlıklı bir ideoloji olan ve "Anavatan ekonomisi(homeland economics)" olarak adlandırdığımız şey budur. Kırılgan tedarik zincirleri, ulusal güvenliğe yönelik artan tehditler, enerji dönüşümü ve yaşam maliyeti krizlerinin her biri hükümetlerin haklı sebeplerle harekete geçmesini gerektirdi. Ancak hepsini bir araya topladığınızda, serbest piyasa ve sınırlı hükümet varsayımının ne kadar sistematik bir şekilde tuzla buz edildiği açıkça ortaya çıkıyor.

Sekiz yıldan kısa bir süre önce Başkan Barack Obama, dev bir Pasifik ticaret anlaşmasını imzalamaya çalışıyordu. Bugün eğer Washington'da serbest ticareti savunursanız, umutsuz derecede saf olmakla dalga konusu olursunuz.

Çin endişeleriyle başladı

Korumacılığın serbest piyasalardaki dalgalanmalarla başa çıkmanın yolu olduğu fikri yeni rejimin merkezinde yer alıyor. Çin'in başarısı, batının işçi sınıfını, malların sınırlar arasında serbest dolaşımından kaybedecekleri çok şey olduğuna ikna etti. Çin'in "devlet kapitalizmi" altında yükselişi, kurallara dayalı ticareti hiçe sayması ve Amerika'ya meydan okuması, zengin ve gelişmekte olan ekonomilerde müdahalenin gerekçesi olarak değerlendirildi.

Bu korumacılık hükümet harcamalarıyla el ele gidiyor. Sanayi, enerji geçişini hızlandırmak ve stratejik malların tedarikini garanti altına almak için sübvansiyonları tüketiyor. Pandemi sırasında yapılan büyük yardımlar, devletin hayattaki talihsizliklere karşı bir siper olarak görev yapmasına ilişkin beklentileri artırdı. Fakat kaçınılmaz olarak devlet yardımları yeni yaptırımları beraberinde getirdi.

Devletlere ağır bir yük bindiriyor

Bu koruma, harcama ve yaptırım üçlüsünün ağır bir maliyeti var. Başlangıç olarak bu bir yanlış teşhistir. Risklerin bir havuzda toplanması aslında hükümetlerin temel bir işlevidir. Ancak tüm riskler değil çünkü piyasaların işlemesi için eylemlerin sonuçları olması gerekir.

Kabul edilen görüşün aksine, Covid ve Ukrayna'daki savaş, piyasaların şoklarla planlamacılarıdan daha iyi başa çıktığını gösterdi. Küreselleşen ticaret, tüketici talebindeki büyük dalgalanmalarla başa çıktı: 2021'de Amerika limanlarındaki hacim 2019 yılına göre %11 daha yüksekti. 2022'de Almanya ekonomisi de aynı yöntemi tekrarladı ve Rus gazından diğer enerji kaynaklarına hızla geçiş yaparak felaketi teğet geçti. Buna karşılık, 'Ukrayna'ya mermi tedariki' gibi devlet hâkimiyetindeki pazarlar hâlâ zorluk yaşıyor.

Anavatan ekonomisindeki(Homeland economics) bir diğer kusur da devlete aşırı yük bindirmektir. Hükümetler tam da refah harcamalarını azaltmak zorunda kaldıkları anda tüm kısıtlamaları kaybediyorlar. Yaşlanan nüfus, emeklilik ve sağlık hizmetlerine yönelik ekstra harcamalarda bütçeleri zorluyor. Faiz oranlarının yükselmesi her şeyi daha da kötüleştiriyor.

Fikirlerin, piyasalar tarafından test edilmesi gerekiyor

En az göze çarpan ancak potansiyel olarak en maliyetli kusur, anavatan ekonomisinin(homeland economics) hızlı değişim çağında eski bir araç olmasıdır. Enerji ve yapay zekâdaki gelişmeler herhangi bir hükümetin planlarına sığmayacak kadar büyük. Hiç kimse karbondan arınmanın en ucuz yollunu veya yeni teknolojinin en iyi kullanım alanlarını bilmiyor. Fikirlerin merkezden gelen kontrol listeleriyle değil, piyasalar tarafından test edilmesi ve kanalize edilmesi gerekiyor. Aşırı düzenleme, yeniliği engelleyecek ve maliyetleri yükselterek değişimi daha yavaş ve daha sancılı hale getirecektir.

Dizginlenmesi zor olacak

Kusurlarına rağmen anavatan ekonomisini(homeland economics) dizginlemek zor olacak. İnsanlar başkalarının parasını harcamaktan hoşlanırlar. Hükümet bütçeleri büyüdükçe, bunlardan beslenen özel çıkarların boyutu ve etkisi de artacaktır. Korumayı ve yardımları geri çekmek, onları sağlamaktan daha zordur.

Ancak önünde sonunda hayal kırıklığı ortaya çıkacak ve belki de rant peşinde koşanların açgözlülüğünün gizlenmesi çok zor hale gelecektir. Veya durgun, baskıcı bir Çin artık devlet güdümlü refah vaadini yerine getiremeyecektir.

Değişim geldiğinde şaşırtıcı derecede hızlı olabiliyor; en azından demokrasilerde. 1970'lerde gidişat serbest piyasaların lehine, bugün olduğu kadar hızlı bir şekilde tersine döndü ve Margaret Thatcher ve Ronald Reagan'ın seçilmesine yol açtı. Klasik liberallerin görevi, fikirlerini daha tehlikeli, birbirine bağlı ve kırılğan bir dünyaya uyarlayacak yeni bir konsensüs tanımlayarak o ana hazırlanmak. Özellikle Amerika ile Çin arasındaki rekabet karşısında bu kolay olmayacak fakat geçmişte yapıldı. Ve bunun sonundaki ödülü düşünün.

Çatışmaların süresiyle ilgili endişemiz büyük

Erdoğan, "Endişemiz büyük. Yani 1 haftada, 15 günde bu işin biteceği kanaatinde değilim. Onun için de çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Onun için bölge liderleriyle olsun, dünya liderleriyle olsun, bu görüşmelerimizi yapıyoruz ve bu görüşmeleri yapmak suretiyle de acaba nasıl arabuluculuk yaparız, acaba bu savaşı nasıl durdururuz, bunun gayreti içerisindeyiz" dedi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Türkiye'ye resmi ziyarette bulunan Avusturya Başbakanı Karl Nehammer, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde baş başa görüştü.

İki ülke heyetlerinin de bir araya gelmesinin ardından Erdoğan ve Nehammer ortak basın toplantısı düzenledi.

Burada konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan, Avusturya'dan 22 yıl aradan sonra şansölye düzeyinde gerçekleştirilen ziyaretin tarihi bir nitelik taşıdığını söyledi.

Avusturya Cumhurbaşkanı Alexander Van der Bellen ve Nehammer ile tesis ettikleri samimi diyalogun Türkiye-Avusturya ilişkilerinde yeni bir dönemin açılmasını sağladığına işaret eden Erdoğan, ilişkileri daha da geliştirme konusunda ortak iradeye sahip olduklarını vurguladı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, şunları kaydetti:

"Düzensiz göçle mücadelede ülkemizin öncü konumu ve bunun Avrupa'nın güvenliğine sunduğu katkılar herkesin malumudur. İçişleri Bakanlarımız da ikili görüşmelerinde hem bu alandaki işbirliğini hem de terörle mücadeleyi ele aldılar. Ekonomik ve ticari ilişkilerimiz olumlu bir seyir izliyor. Bu yıl 4 milyar doları aşmasını beklediğimiz ikili ticaret hacmimizi 5 milyar dolara çıkarma hedefi üzerinde durduk. Mevcut potansiyelimizin bu rakama da kısa sürede ulaşmamızı temin edeceğine inanıyorum. Avusturya'nın Türkiye'ye yaptığı doğrudan yatırımlar 11 milyar dolara yaklaşmıştır. Türkiye'nin de Avusturya'daki doğrudan yatırımları 716 milyon dolardır. Sayın Şansölye'nin bugünkü iş formuna katılarak, iş insanlarımızla doğrudan temas sağlaması da güzel bir teşvik unsurudur."

"Gerilimi tırmandıracak adımlardan imtina edilmeli"

Erdoğan, Nehammer ile Orta Doğu ve Rusya-Ukrayna savaşındaki gelişmeleri de ele aldıklarını belirterek, sözlerine şöyle devam etti:

"Orta Doğu'ya kalıcı barışın gelebilmesi ancak Filistin-İsrail sorununun nihai bir çözüme kavuşturulması ile mümkündür. 1967 sınırları temelinde bağımsız ve coğrafi bütünlüğe haiz, başkenti Doğu Kudüs olan bir Filistin devletinin hayata geçirilmesi gerekiyor. Bu konuda geç kaldığımız her gün, maalesef bölgemiz çatışma, kan ve gözyaşı girdabından kurtulamayacaktır. Bölgede gerilimi tırmandıracak, daha fazla kan akmasına yol açacak, sorunları daha da derinleştirecek her türlü adımdan imtina edilmesi şart."

"Diplomasi ve müzakere" vurgusu

Bu amaçla telefonda görüştüğü Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas, İsrail Cumhurbaşkanı Isaac Herzog, Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah es-Sisi, Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani, Lübnan Başbakanı Necip Mikati ve Malezya Başbakanı Enver İbrahim ile bölgedeki son durumu ve gelişmeleri ele aldıklarını anımsatan Erdoğan, "Bugün de Rusya Federasyonu Başkanı Sayın Putin ile görüşme yapacağım. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres ile görüşmem olacak. Bu görüşmeleri Körfez ülkeleri dahil genişleterek, geliştirerek devam ettireceğiz." diye konuştu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, şunları kaydetti:

"Adil bir barışın kaybedeni olmaz düsturuyla bölgede etkili tüm aktörleri barışın tesisi için sorumluluk almaya çağırıyoruz. Ateşe benzin dökmenin, hele hele sivilleri ve sivil yerleşim yerlerini hedef almanın kimseye bir faydası olmaz. Gazzeli kardeşlerimiz 2 gündür çok ağır bombardımana maruz kalıyor. Gazze halkının yaşadığı trajedinin hafifletilmesi ve insani yardımların bölgeye ulaştırılması noktasında da çalışmalarımız sürüyor. Türkiye, çatışmaların bir an önce durması ve gerilimin düşürülmesi için elinden geleni yapacaktır."

Ukrayna'da savaşı sonlandırılması için diplomasinin ve müzakerelerin önemini altını çizdim. Karadeniz Tahıl Girişimi'nin yeniden canlandırılmasına yönelik bugüne kadarki çalışmalarımıza dair bilgiler verdik. İkili ve bölgesel konular hakkındaki işbirliğimizin önemini ve yakın diyalogu sürdürme konusundaki kararlılığımızı karşılıklı olarak vurguladık."

Bugünkü görüşmelerin Türkiye, Avusturya ve bölge için hayırlara vesile olmasını dileyen Erdoğan, ziyareti için Nehammer'e teşekkür etti.

"Hani insan hakları"

İsrail ile Filistin arasındaki çatışmaya değinerek, bölgeye ilişkin kararlar verirken adil olunması gerektiğini vurgulayan Erdoğan, şöyle konuştu:

"Özellikle burada olaya sadece Hamas olarak bakarsak bu adil olmaz. Hamas'ın kaybı nedir? İsrail'in kaybı nedir? Buna baktığımız zaman ortada ciddi bir kayıp sadece Hamas'ın benim son aldığım bilgiler 750 civarında ölü, 2 bin civarında yaralı var. Bugünkü rakamları henüz alamadım. Ama bunun karşılığında İsrail tarafında da yine ölümler, yaralılar vesaire var. Fakat buraya nasıl geldik, bu bir günde mi oldu? Yıllardır bu işin ne yazık ki bir bedeli oldu ve yıllardır buralarda sürekli olarak bu ölümlerle karşı karşıya kalındı. Bakın şu anda Gazze'ye su verilmiyor. Hani insan hakları? Elektrik yok, verilmiyor. Hani insan hakları? İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde siz suyu kesemezsiniz. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde elektriği kesemezsiniz. Şu anda düşünebiliyor musunuz, Gazze'de acaba hastaneler ne durumda? Çalışıyor mu? Maalesef. Ama acımasızca ibadethaneler, hastaneler, hepsi vuruluyor. Bunlar yapılırken kimse bir şey söylemiyor."

"Amerika'nın uçak gemisinin İsrail'de ne işi var"

Amerika'nın İsrail'e bir uçak gemisi gönderdiğini belirten Erdoğan, şu ifadeleri kullandı:

"Amerika'nın uçak gemisinin İsrail'de ne işi var, ne yapmaya geliyor? Buraya gelen uçak gemisinin etrafında bütün botlarıyla, uçak gemisindeki uçaklarıyla ne yapacak? Orada bütün Gazze'yi, etrafını vurarak, indirerek çok ciddi katliamlara adım atacak.

Şu anda ben burada bir şeyi açıklamak zorundayım. Suriye'de bugün 20'nin üzerinde Amerika'nın üssü var. Suriye'de Amerika'nın üslerinin ne işi var? Bu üslerle ne yapılıyor, 23 üs, bütün bunları da bir değerlendirmek gerekmiyor mu? Ama Türkiye'nin bir insansız hava aracını ne yazık ki Amerika düşürüyor. İnsansız hava aracını Amerika düşürürken bu Türkiye şu anda NATO'da Amerika'nın ortağı değil mi? Beraber değil mi? Bunu neyle izah edeceğiz? Bunu neyle değerlendireceğiz? İşimize geldiği zaman ortak, işimize geldiği zaman bütün terör örgütlerini maalesef Amerika şu anda eğitiyor, yetiştiriyor, silahlandırıyor ve bunlarla da maalesef yine Suriye'de olsun, bu bölgede olsun, Orta Doğu'da olsun, buraları kan gölüne dönüştürüyor. Bunları da görelim ve 'Daha Adil Bir Dünya Mümkün' kitabımı ben

zaten değerli dostuma da hediye ettim. Bu adil dünyayı kurmamız lazım. Başka çaremiz yok."

"Endişemiz büyük"

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Avusturyalı gazetecinin, "Sayın Cumhurbaşkanı kriz bölgesinden birçok kişiyle, liderle görüştüğünüzü söylediniz. Tabii ki bu çatışmanın yayılmasını hiç kimse istemiyor. Bunu siz de dile getirdiniz. Siz tabii ki çaba gösteriyorsunuz, aracılık yapma konusunda. Buradaki çatışma endişesi ne kadar büyük? Yani yayılma tehlikesi ne kadar büyük?" sorusunu şöyle yanıtladı:

"Doğrusu bu endişemiz bizim çok şu anda büyük durumda. Yani 1 haftada, 15 günde bu işin biteceği kanaatinde değilim. Onun için de çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Onun için bölge liderleriyle olsun, dünya liderleriyle olsun, bu görüşmelerimizi yapıyoruz ve bu görüşmeleri yapmak suretiyle de acaba nasıl arabuluculuk yaparız, acaba bu savaşı nasıl durdururuz, bunun gayreti içerisindeyiz. Temennimiz o ki bir an önce bu savaşı durduralım ve bölge sükunete suhulete yeniden kavuşsun."

Tezkere tepkisi: Cumhurbaşkanı isterse yabancı silahlı kuvvetleri Türkiye'ye davet edecek

CHP lideri Kılıçdaroğlu, sınır ötesi tezkere hakkında, "Yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunması' diyor. Tezkerede cumhurbaşkanı isterse yabancı silahlı kuvvetleri Türkiye'ye davet edecek. Birinci sorum Bahçeli'ye. Tezkereye evet diyeceğini söylüyorsun. Yabancı asker postallarının Türkiye Cumhuriyeti topraklarını çığnemesine evet diyor musun, demiyor musun?" dedi.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, partisinin TBMM grup toplantısına katıldı.

Grup toplantısında konuşan Kılıçdaroğlu, emeklilere bir defaya mahsus verilecek olan 5 bin liralık ödemeye ilişkin, "Beş bin lira ama çalışan emekliye vermeyeceğiz. Böylece ilk kez bizim tarihimizde emekliler, çalışan emekli ve çalışmayan emekli diye ayrımcılığa tabi tutuldu. Şunu sormuyorlar; emekli niye çalışıyor? Hangi gerekçeyle çalışıyor? Yeteri kadar aylık vermiyorsa, bu adam perişan vaziyette. E nasıl olacak? Geçinemiyor. Çalışanı cezalandıran bir modeli inşa ettiler şimdi. Bu da bizim cumhuriyet tarihinde bir ilktir." diye konuştu.

İsrail-Filistin savaşı

Gazze'de yaklaşık iki buçuk milyon Filistinlinin yaşadığını dile getiren Kılıçdaroğlu, "Çok zor şartlarda yaşıyorlar. Açlık var, sefalet var, gıda dışarıdan geliyor, yoksa aç

kalacaklar. Bir sürü sorunları var ve dünyanın büyük bir kesimi bu sorunlara ilgisiz kaldı. Onun da altına özenle çizmek isterim. Filistin halkının haklı davasını savunmak elbette ki her demokratik ülkenin hakkıdır. 1970’lerde devrimci gençler de Filistin Kurtuluş Örgütü’ne (FKÖ) destek vermek için gittiler ve Filistin’de mücadele ettiler. Onların mezarlarının Filistin’de olduğunu hiç unutmadım. Hiçbir haklı dava sivillerin öldürülmesi hakkını kazandırmaz. Sivillerin, kadınların, çocukların, yaşların öldürülmesi asla ve asla doğru değildir. Sizin haklı davanızın üzerine gölge düşürür. Özellikle uluslararası kuruluşlarının bu konuda Birleşmiş Milletler başta olmak üzere bu sorunun çözülmesi için çaba harcaması gerekir.” değerlendirmesinde bulundu.

“Tezkerede cumhurbaşkanı isterse yabancı silahlı kuvvetleri Türkiye’ye davet edecek”

Kılıçdaroğlu, hiçbir zaman terörle mücadelenin karşısında olmadığını belirterek, “Tam tersine terör nerede ve kimden gelirse gelsin her türlü mücadeleyi yapın dedik. Sınır ötesi operasyonda zaten uluslararası hukuk bana o yetkiyi veriyor. Terör varsa giderim, vururum. Bitti, o kadar. Şimdi önümüze bir tezkere getiriyorlar. Elbette ki terörle mücadele konusunda verilecek her yetkiye biz evet deriz ama anlamadığım bir şey var. ‘Yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye’de bulunması’ diyor. Tezkerede cumhurbaşkanı isterse yabancı silahlı kuvvetleri Türkiye’ye davet edecek. Birinci sorum Bahçeli’ye. Milliyetçi Hareket Partisi olarak tezkereye evet diyeceğini söylüyorsun. Yabancı asker postallarının Türkiye Cumhuriyeti topraklarını çiğnemesine evet diyor musun, demiyor musun? Bu kardeşiniz de milliyetçi, altı okumuzdan biri de milliyetçilik. Asla ve asla yabancı bir askerin Türkiye’ye gelmesini istemiyorum.” ifadelerine yer verdi.

"Gazi Meclis" polemikliği

TBMM’de görev yapan milletvekillerinin gelen yasa teklifini sorgulaması gerektiğini dile getiren Kılıçdaroğlu, “Dünya tarihinde ilk kez bir parlamentoda, Tasarruf Mevduat Sigorta Kurumunda yolsuzluk yapanlar hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılamaz diye kanun çıktı. O nedenle bugünkü meclise ‘gazi meclis denmez’ dedim. Bunlar, ‘vay nasıl denmez’ diye başladılar. Gazi ne demektir? Vatani için mücadele ederken yaralanan kişi demektir. Ülkesi için mücadele ederken yaralanan kişi demektir. Hak, hukuk ve adalet için mücadele ederken yaralanan kişi demektir. Gazi budur. Gazi meclis denmesinin nedeni bu meclisin kuruluşunda Kurtuluş Savaşı’nı yöneten meclistir bu meclis. O nedenle meclise gazilik unvanı verilmiştir ve Kurtuluş Savaşı’nı yönetirken de Mustafa Kemal’e belli bir süre için başkomutanlık yetkisi verilmiştir. O gazi meclis, ‘başkomutanlık yetkisi bize ait’ demiştir. O gazi meclisin özelliği budur.” dedi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) Genel Başkanı Devlet Bahçeli’ye üç soru soracağını söyleyen Kılıçdaroğlu, sözlerine şöyle devam etti:

“Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu yöneticileri yolsuzluk yaptığında haklarında ‘soruşturma ve kovuşturma açılmayacaktır’ diye kanun teklifi gelirken bu kanun teklifinden sizin haberiniz var mı? Dünyanın hangi parlamentosunda yolsuzluklar hakkında araştırma ve kovuşturma yapılamaz diye bir kanun çıkmıştır? Üçüncü sorum ise ilkokula giden bir çocuğa sorun; herhangi bir parlamentoda milletvekilleri bir kamu kurumunda yolsuzluk yapanlar hakkında araştırma ve kovuşturma yapılamaz diye bir kanun çıkarsa buna siz evet mi dersiniz, hayır mı dersiniz? Adım gibi eminim ‘hayır’ diyecektir.”

Gel de bu getiriyle tasarruf et!

Alaattin AKTAŞ

11 Ekim 2023 Çarşamba

Tuhaf bir ülke olduğumuz tartışma götürmez. Örneğin yeni iktisat teorileri üretmekte üstümüze yok. Örneğin iktisatta yeri olmayan kur korumalı mevduat gibi enstrümanlar keşfetmekte de... Sonra da şimdi olduğu gibi debelenip dururuz, bu beladan nasıl kurtulacağız, diye...

Merkez Bankası Başkanımız çıkar mevduat faizinin düşmesinden memnuniyet duyduğunu söyler. Faizin düşmesi iyidir de, bunun söylendiği gün ilan edilen enflasyon tahminine göre o faiz hiç de gerçekçi değildir ve vatandaşları farklı yollara itmekten başka işe yaramaz. Hele hele düşmekte olan mevduat faizlerinin yukarı yönlü revize edilen enflasyon beklentisiyle daha uyumlu hale geldiğinin ifade edilmesi!

Sonra tasarruf araçlarının enflasyondan arındırılmış reel getiri oranları açıklanır; bilinen gerçek bir kez daha gözler önüne serilir.

Ekonomi yönetimini dinleyip Türk parası cinsinden tasarrufu tercih eden fena halde dayak yemeye devam etmektedir!

Bu tercihte bulunanların bankaya yatırdığı parası, yine devletin çıkardığı iç borçlanma senetlerine yatırdığı parası enflasyon ölçüsünde kazandırmamış ve enflasyon karşısında yenik düşmüştür.

Öyle ki eylül ayı itibarıyla son bir yıllık dönemde TL cinsi mevduattaki para enflasyondan sonra neredeyse üçte bire yakın oranda, yüzde 28 reel kayba uğramıştır.

Hele hele devlet iç borçlanma senedini tercih edenlerin zararı... Onlar artık yatırdıkları paranın reel olarak ancak yarısına sahiptirler. Diğer yarı, hem enflasyonla, hem faiz artışıyla yok olmuş gitmiştir. Çünkü iç borçlanma senedinde nominal getiri bile negatiftir. Elinde bu senetlerden bulunanlar, faiz arttığında para kazanmak şöyle dursun, daha da zarara girer. Olan da tam budur.

Tasarruf kedi gibidir!

Şimdi böyle bir ortamda söylenen ne:

“Mevduat faizinin düşmesinden memnuniyet duyuyoruz.”

Ne güzel! Türk parasına güvenen vatandaş zarar etse de olur!

Ama tasarruflar köşeye sıkıştırılmak istenen kediye benzer; kedi bir yolunu bulur kaçır ya da kaçamıyorsa saldırıya geçer.

Mevduat faizini böyle reel kayba yol açacak düzeyde tutmaya devam ederseniz, o para **“Ya davulcuya ya zurnacıya”** gider! Kapı mı yok?

Sonra da adeta ağlaşıyoruz; **“Dolarizasyon bitmiyor”** diye...

Yine hedef yastık altı!

Her yıl rutine bindirir; vatandaşın yastık altındaki, kadınlarımızın kolundaki, boynundaki altınına göz diker, **“Şimdiye kadar kaç kez denedik, olmadı; başka bir yol bulalım”** demez, ya da **“yenilen güreşçi”** misali yenilgiye doymadan bu altın meselesini ısıtıp ısıtıp yeniden gündeme getiririz.

Kulağımızı tersten göstermeye çalışmak yerine o ilk düğmeyi yanlış iliklediğimizi bir türlü kabullenmeyiz.

Bütün bunların Türk parasının getirisinin, yani temel faizin yanlış belirlenmesi yüzünden olduğunu görmezden geliriz. Bu yetmezmiş gibi tali faiz sayılabilecek mevduat faizinin düşük olmasından da memnuniyet duyarız.

Sırayı şaşırınca böyle oluyor

Faizi düşürünce enflasyonun düşmediğini gördük; yani herhalde gördük!

Demek ki sırayı değiştirmek gerekiyor.

Önce faizi değil, enflasyonu düşürmek gerekiyor.

Yapar mıyız, bundan sonra buna göre davranır mıyız?

Sanki yapacakmışız gibi görünüyor. En azından seçimden sonraki politika bu yönde ilerliyor. Dün de yazdığım gibi önümüzdeki dönemde politika faizini, bağlı olarak tüm faizleri daha da yukarı itecek adımlar atılması beklenebilir. Çünkü mevduatta kazanamayan ve dövizden bir türlü vazgeçmeyen geniş kitlelere şu savaş döneminde yeni kitleler eklenebilir.

Enflasyonla mücadele edeceksek...

Kaldı ki eğer enflasyonla gerçekten mücadele etmek istiyorsak tasarruf etmenin de bir cazibesi olmalı.

Şu dönem için en iyi tasarruf, sürekli tüketilen ve bozulmayacak ürünlerden olabildiğince almak ve stoklamak.

Şu koşullarda niye para tasarruf edesiniz ki!

Para size para kaybettiriyor.

Ne olarak tutarsanız tutun!

En iyisi mal stoklamak!

Yazıdaki tablonun aylık ve üç aylık sütunları aslında bize çok şey söylüyor. Eylül ayında da, eylül itibarıyla son üç ayda da BİST dışında kazandıran hiçbir finansal yatırım aracı yok. TL cinsi enstrümanlar; mevduat ve DİBS zaten zarar ettiriyor da, dolar, euro ve altın da bu dönemde enflasyon kadar getiri sağlayamamış.

Bütün dönemler için tek reel getiri BİST'te gerçekleşmiş. Tamam BİST'te yatırımcı sayısı rekor kıra kıra artıyor ama bunun nedeni de yoğunlaşan halka arzlar ve adeta moda haline gelen herkesin halka arzdan hisse senedi alma isteği. Borsadaki yatırımcı sayısı aldatmamalı; çok büyük bir kesim çok küçük miktarda hisse senedine sahip. Dolayısıyla çok büyük küçük bir kesim de çok büyük miktarda hisse senedine.

Getiri hala negatif

Tabloda aktardığımız reel getiri oranları tabii ki geride kalan dönemin.

Önemli olan şu; bugün uygulanmakta olan faizler gelecek dönemin enflasyonunu yenebilecek mi, yoksa önümüzdeki dönemde de benzer değerlendirmeler yapmak durumunda mı kalacağız?

Bugünlerde mevduat faizi biraz yükseldi. Merkez Bankası verileri üç aya kadar vadeli mevduata (ki o vade ağırlıklı 32 gün) yüzde 45 dolayında faiz verildiğini gösteriyor. Ama oranı bu düzeye bankaların çeşitli adlar altında yeni gelen mudilere uyguladıkları yüksek faizin çektiğini dikkate almakta yarar var. Vadesi uzatılan hesaplara daha düşük faiz uygulanıyor.

Halen geçerli olan faiz ve enflasyonun muhtemel seyri dikkate alındığında bizi neyin beklediği belli gibi. Yine TL cinsi tasarrufu tercih edenlerin ne kadar zarara uğradığını yazmaya, anlatmaya devam edeceğiz...

Finansal yatırım araçlarının TÜFE'den arındırılmış reel getirisi (Eylül itibarıyla, yüzde)

	Aylık	Üç aylık	Altı aylık	Yıllık
Mevduat	-2,96	-14,31	-18,90	-28,42
BİST	1,81	19,35	18,33	51,04
Dolar	-4,41	-7,06	6,71	-8,73
Euro	-6,41	-8,24	6,47	-1,57
Külçe altın	-4,83	-8,10	7,02	4,02
DİBS	-12,59	-32,06	-42,06	-48,24

Türk tarımı; darı ambarı üzerinde açlık çekmek...

Şeref OĞUZ

11 Ekim 2023 Çarşamba

Türkiye'ye kulvar atlatacak sektörlerin başında **tarım** geliyor.

Neden tarım? Neden tarıma yatırım? Bakanlığın çalışmalarından bir özet çıkardım; buyurun okuyun;

1- Gezegenin merkezindeyiz 4 saatlik uçuşla dünyanın %40'ına ulaşıyoruz, 1,9 trilyon \$'lık tarım ticaretinin göbeğindeyiz.

2- Genç, dinamik nüfusu, işgücü potansiyeli, umut sunan Pazar.

3- Fındık, kayısı, incir, kiraz ve ayva üretiminde dünya lideri, aynı zamanda kavun, karpuz, mercimek, haşhaş (tohum), antepfıstığı, kestane, vişne, hıyar, zeytin, domates, mandalina, fasulye, ıspanak, nohut, ceviz, armut ve patlıcan üretiminde dünya ülkeleri arasında ilk 5'teyiz.

4- Fındık, kuru kayısı, incir, kuru incir, kuru üzüm, buğday unu ve arpa ihracatında dünya lideri; limon, mercimek, kayısı, kiraz, greyfurt, mandalina ve domates ihracatında da dünyada ilk 5'teyiz.

5- Avrupa Birliği toplam hayvan varlığında lideriz küçükbaşta 55,1 milyon baş büyükbaşta 18,6 milyon baş hayvanımız ve 23 milyon ton süt üretiyoruz.

6- Üç bini endemik olmak üzere 12.000'den fazla bitki türümüz ve zengin genetik kaynağımız var.

7- Jeotermal potansiyelinde Avrupa lideri, dünya 7'ncisiyiz, örtüaltı üretim imkânımız çok.

8- Üç tarafı denizle çevrili, 7 iklim, 4 mevsim, fauna, flora zenginiyiz.

9- Güçlü Ar-Ge altyapısı, etkin denetim mekanizması ve gıda güvenliği sistemimiz var.

10- Avantajlı ve çeşitli destek, hibe ve teşvik uygulamalarının varlığı...

Tek bir maddede toplayacak olursak; **aç kalmamak, dünyayı da beslemek için tarım**. Yeter ki bu **cennet vatanın tarım öyküsünü, politik masal haline getirmeyelim...**

İKİ SORU İKİ CEVAP

1-Araziler değerlendiriliyor ve tarladaki mahsul anlamsızlaşıyor. Böyle bir durumda tarım nasıl teşvik edilmeli?

Tarım arazisini rant alanı olmaktan çıkarıp, ürün üzerinden değerlendirmek ve imar için kullanılmasını engellemek gerekiyor. Tarlaya fabrika, konut, mesken inşasına izin vermeyip, ürün bazlı teşvik sistemleri getirmek şart.

2- Kurların ve enflasyonun yüksek olduğu bir ortamda tarım gelişebilir mi

Gelişemez. Zira domateste dahi 13 farklı alanda döviz girdisi var iken tarımı Dolarizasyondan çıkarmadan kalıcı gelişme sağlanması söz konusu olmayacaktır.

not

TARIMDA ÇITAYI YÜKSELTECEK 5 ADIM

Devletin tarımı ülkenin **yeni öyküsü** haline getirebilmesi için **plan yapması yetmez, müdahil olması, yönlendirmesi** hatta **yasal düzenleme getirmesi** gerekiyor. İşte kamunun **5 kritik** ev ödevi;

1- Arazilari bütünleştirmede keyfiyet değil, zorunluluk,

2- Neyi ekeceklerine bilim, rekolte ve pazar koşullarıyla bakanlığın karar vermesi,

3- Üreticinin örgütlenerek yem, gübre gibi alımlarda birlikte davranması ve kooperatifleşme zorunluluğu,

4- Finansa erişimde tarım önceliği ve kolaylığı,

5- Pazarla ve dağıtım kanalları oluşturup market rafı terörüne son vermesi...

Sanayi üretiminde 2 ay üst üste düşüş

Naki BAKIR

11 Ekim 2023 Çarşamba

Toplam sanayi üretimi aylık bazda temmuzdan sonra ağustosta da daralırken, sanayi kolları ve özellikle imalat sanayii alt sektörlerinin performansındaki ayrışma devam etti.

Çoğu alt sektörde üretim daralırken, mobilya, motorlu taşıtlar ve tekstil üretim düşüşünde öne çıkan alt sektörler oldu, “diğer ulaşım araçları” ise yüksek üretim performansını sürdürdü. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) sanayi üretiminde ağustos ayı gerçekleştirmelerini açıkladı.

Aylık bazda toplam sanayi üretimi, temmuzdaki yüzde 0,3'lük düşüşün ardından ağustosta da yüzde 0,8 daraldı, böylece üst üste iki aydır daralmış oldu. Deprem ayı şubatta aylık bazda yüzde 6 daralan toplam sanayi üretimi, martta yüzde 5,9 artışla toparlanmış, ancak nisanda yüzde 1 düşüş, mayısta yüzde 1,4 ve haziranda yüzde 1,2 artış göstermişti.

İmalatta aylık daralma yüzde 1,3

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre toplam sanayi üretiminde ağustostaki aylık daralma, esas olarak, sanayinin ana omurgası konumundaki imalat sanayiinde yaşanan yüzde 1,3'lük düşüşten kaynaklandı.

Buna karşılık elektrik, gaz ve sudaki yüzde 2,4 ve madencilik ve taş ocakçılığındaki yüzde 0,2'lik artışlar ise toplamdaki değişime pozitif katkı verdi. İmalattaki düşüş toplam sanayideki aylık oranı 1,1 puan aşağı çekerken, madencilikteki artış toplamdaki orana 0,3 puan yukarı yönlü etki yaptı.

Takvim etkisinden arındırılmış yıllık değişimlere göre ise toplam sanayi üretimi ağustosta yüzde 3,1 artış gösterdi. Yıllık bazda artış madencilikte yüzde 5,1 ve

elektrik, gaz ve suda yüzde 4,9'la daha yüksek olurken, imalat sanayiinde yüzde 1,8'de kaldı.

Mobilya ve motorlu taşıtlarda fren

Sanayi üretiminde değişim (%)		
	Aylık	Yıllık
Eylül 22	-2,0	1,2
Ekim 22	2,3	3,3
Kasım 22	-1,2	-1,0
Aralık 22	1,6	-0,4
Ocak 23	1,9	4,6
Şubat 23	-6,0	-8,2
Mart 23	5,9	0,4
Nisan 23	-1,0	-1,3
Mayıs 23	1,4	0,2
Haziran 23	1,2	0,2
Temmuz 23	-0,3	7,6
Ağustos 23	-0,8	3,1

Ağustos ayında imalat sanayiinin 22 temel alt sektöründen 18'inin üretiminde önceki aya göre daralma yaşandı. Aylık bazda en sert üretim daralması yüzde 9,6 ile mobilyada gerçekleşti. Bunu yüzde 8,4'lük daralma ile motorlu kara taşıtları, yüzde 4'lük düşüşle tekstil, yüzde 3,6 düşüşle ağaç ürünleri, yüzde 3,3'le elektrikli teçhizat izledi.

Buna karşılık diğer ulaşım araçları aylık yüzde 22,7 artışla performansını sürdürdü. Kimya yüzde 3,7, rafine petrol ürünleri yüzde 3,5, kayıtlı medyanın basımı ve çoğaltımı yüzde 0,7 ile aylık bazda üretimini artıran diğer temel alt sektörler. Yıllık bazda ise kayıtlı medya yüzde 18,5'le üretimi en fazla gerileyen alt sektör oldu.

Yıllık üretim düşüşünde bunu yüzde 11,7 ile giyim 8,5'le tekstil ve yüzde 8,1'le kimya izliyor. Diğer ulaşım araçları yüzde 64,7 ile yıllık bazda üretim

artışının en yüksek olduğu sektör olurken, sırasıyla bilgisayar ve optik cihazlar yüzde 22,3, fabrikasyon metal ürünleri yüzde 13, tütün ürünleri yüzde 12,9, temel eczacılık yüzde 8,2 ile bir yıl öncesine göre üretimi en çok artan temel alt sektörler arasında yer alıyor.

Çiftçiye çifte standart

Mine ATAMAN

11 Ekim 2023 Çarşamba

“Uzman eller projesi” arıcılık eğitimi sonrası aldığı 100 bin TL ile 50 adet arı, kovan ve gerekli malzemeleri aldı. Projenin lansmanında iftiharla anons edildi.

Kurumların “kadına, tarıma, yerele, üretene” algısıyla köpürtülen programlarında “genç, güzel, akıllı, köyüne dönen genç” sloganlarıyla lanse edildi. Projenin üzerinden bir yıl geçmeden deneyimsizlik, diğer tarımsal faaliyetlerin etkilerini öngörememekten kaynaklı 50 kovanlık arı kolonisini kaybetti.

Yılların beyaz yakası dar gelmeye, ruhundaki derin sızılar yara açmaya başlayınca tıp doktoru çareyi kırsala yerleşip pastoral bir yaşam sürmekte buldu. İlgili bakanlığın kırsala yönelik hibelerinden faydalanarak 500 büyük başlık hayvancılık yatırımı yaptı.

Hayvancılığı, üretimi bilmediği için çok geçmeden önce sığırları sonra ahırda ne varsa satıp savdı malı mülkü. Kırsalın yıldızı olarak köye dönüş hikayesini afili marketing ortamlarında ballandıra ballandıra anlatsa da çok geçmeden “hayvancılık öyle görüldüğü gibi bir iş değilmiş” nasihatleriyle örülü “Ferrari'sini satamayan bilge” konferansları vermeye başladı.

Benzer yüzlerce hikâyeye, “onlar erdi muradına biz çıkalım kerevetine” derken, halis mulis köylü gençlerimiz “kırsal kalkınma, genç çiftçi, uzman eller” gibi çeşitli projelerden bihaber boynunu büktü. Köyünde sabit gençlerin hikâyeleri sosyal medyanın pek ilgisini çekmedi.

“Uzman Eller, Genç Çiftçi” projeleriyle alınan hayvanlar köylü tanıdıklara emanet edildikten kısa süre sonra hayata gözlerini kapadılar. Köylü Asuman defalarca başvursa da ne “genç çiftçi” ne de başka bir projeden en iyi bildiği iş olan “hayvancılık” alanında, Tülin de bölgenin en iyi balı üretmesine rağmen “arıcılıkla” ilgili desteği hiç alamadı.

Destekleri kime vermeliyiz?

Şehirde besleyemediklerimize mi, şehrin şaşalı hayatından sıkılmış olanlara mı yoksa yüzyıllardır köyü bekleyen üretimin her türlü dinamiğine vakıf gerçek köylüye mi? Büyükbaş hayvan sayısı 18 milyondan 2023'te 16 milyona geriledi. 2016'dan beri binlerce gence verilen hayvanlara ne olduğunu düşünürken desteklerin etkisine baktım. KKM'nin 2022 maliyeti 95,5 milyar, üzerinde domates taşınan yol projelerine ek ödeme 55.4 milyar.

Yeterli ve güvenilir gıda arzı için 2022'de tarıma ayrılan pay 39.2 milyar. 2014 yılında 9.6 milyarlık desteğin GSYH'ye oranı 0.6 iken 2023'te destek 54 milyara yükseltilmesine rağmen GSYH'ye oranı yüzde 0.29'a geriledi. 2014 yılındaki desteğin karşılığı 5 milyar dolarken 2023'teki karşılığı 3.3 milyar dolara düştü.

Ziraat Odaları Birliği'ne göre 5 milyon 186 bin üretici var 54 milyarlık desteği bölünce kişi başı 10 bin lira, ÇKS'ye göre 2 milyon 172 bin çiftçi mevcut. Bölünce; kişi başı 24 bin TL destek. Bozdur bozdur harca mazota, tohumu, dişimin kovuğuna. 2022 yılında sadece emekliye ödenen kurban bayramı ikramiyesi 25 milyar, bir sefere mahsus olanlar, diğer bayramlar hatta dün açıklananı saymıyorum bile.

Helali hoş olsun. Ezcümle; tarıma verilen destekler ölçülüyor, analiz edilmiyor. Münferit başarılı örnekler olsa da, hak edene, faydalı olana gitmiyor. Hektar yerine dekar kullanmak, sosyal medyada "destekler yattı, yatacak, yatıyor" teaserları desteklerin etkisini artırmıyor. Kırsal kalkındırma, tarımı iyileştirme yöntemlerimiz palyatif, pahalı, sürdürülebilir değil.

Kimse 5 sığırla köye dönmüyor, köyde hayat hala kesat. Aynı şartlarda köyde yaşamak yerine kıdemli z kuşağı şehri, eğlenceyi tercih ediyor. Farklı köylerde üç beş genç iş görmüyor aşklar yürümüyor. Kafelerde gençlerin buluşabildiği, arkadaşlık kurabildiği alanlar, merkez köyler tasarlamak gerekiyor. Mutlu sonlu hikâyeler özel gün kutlamalarına renk katsa da kırsalda işler pek muvaffak gitmiyor, not etmekte fayda var.

Abdulkadir Selvi

Kılıçdaroğlu'nun Atatürk'le sorunu mu var

İstanbul il başkanlığı seçimini kaybetmiş, kazanan il başkanını tebrik etme büyüklüğünü gösterememiş bir lider olarak Kılıçdaroğlu'nun CHP Grup toplantısında ne konuşacağını merak ediyordum.

Konuşmasını izlerken Kemal Bey'in CHP'yle, Atatürk'le, Türkiye Büyük Millet Meclisi ile sorunu olduğunu düşündüm.

Birinci Körfez Savaşı'ndan bu yana Meclis'te Irak, Afganistan ve Suriye tezkereleri çıkarılır. CHP, ister koalisyon ortağı olsun, ister muhalefette olsun hepsine de evet oyu verirdi.

KANDİL TEŞEKKÜR ETTİ

Kılıçdaroğlu ile birlikte CHP, tarihinde ilk kez Irak ve Suriye tezkeresine hayır oyu kullandı. Kılıçdaroğlu'nun bu tavrına en büyük alkış o zaman Kandil'den gelmişti. Murat Karayılan ve Duran Kalkan'ın teşekkür eden konuşmaları var.

IRAK VE SURIYE TEZKERESİ

Irak ve Suriye tezkerelerinin süresi 30 Ekim tarihinde doluyor. Hükümet Meclis'e yeni bir tezkere sundu. Tezkere kabul edilmezse Irak ve Suriye'deki görev yapan askerlerimizin üslerini boşaltıp; alanlarını terk edip Türkiye'ye dönmeleri gerekecek.

Peki Mehmetçiğin boşalttığı üslere kim dolacak? Tabii ki PKK.

TEZKEREYE HAYIR DİYECEKMİŞ

Kılıçdaroğlu, kaybettiği seçimlerden ders çıkarmamış olmalı ki, tezkereye yine hayır oyu vereceklerini açıkladı. Neymiş tezkerede yabancı ülke askerlerini kabul etme

ibaresi varmış. 1991 yılından bu yana gelen tezkerelerin tümünde var. Çünkü yurtdışına asker gönderme ve yabancı ülke askerlerini Türkiye topraklarında kabul etme yetkisi sadece Meclis'e verilmiş durumda.

KANDİL ALKIŞLAR

Daha önceki tezkerelere evet oyu veren CHP'liler, yabancı uşaklığı mı yaptı? 2002 yılından bu yana Meclis'te olan Kılıçdaroğlu da evet oyu veriyordu? Şimdi ne oldu?

Tezkere Meclis'te kabul edilecek. Mehmetçik Irak ve Suriye'de PKK ile mücadeleye devam edecek. Bu durumda CHP, Mehmetçikten değil, bu Kandil'deki terör baronlarından aferin alacak. CHP'yi, HDP'nin peşine takan Kılıçdaroğlu Cemil Bayık ve Murat Karayılan tarafından tebrik edilecek. Bu şeref Kılıçdaroğlu'na yeter ama CHP'yi mutlu eder mi, orasını bilemem.

EVET DİYECEK CHP'LİLER

Bu arada Irak ve Suriye tezkerelerinin oylaması sırasında CHP milletvekillerinin tamamı Kılıçdaroğlu ile birlikte hareket etmeyebilir. Milli duyguları güçlü olan CHP milletvekilleri Kılıçdaroğlu'na rağmen, tezkereye evet oyu verebilir. Bu durum karizması iyice çizilen Kılıçdaroğlu'na ikinci darbe olabilir.

GAZİ MECLİS

DÜNYADA kurtuluş savaşı yönetmiş tek Meclis olarak Meclisimiz 'Gazilik' unvanını hak ediyor. 15 Temmuz'da bombaların altında hain darbecilere karşı direndiği için bu Meclis, ikinci kez gazilik unvanını hak ediyor.

ATATÜRK NE DEMİŞTİ?

Kılıçdaroğlu'nun Gazi Meclis'le bir sorunu var. Bu Meclis'e Gazi Meclis demiyor. Ama koltuğunda oturduğu Atatürk, kendisine gazilik unvanı verildiğinde, "Kazanılan bu başarı, Yüksek Heyetinizin iradesiyle kuvvet bulan ordumuzun iradesi sayesinde, düşman ordusunun iradesinin kırılması suretiyle belirmiştir. Bu sebeple ödüllendirmenizin gerçek muhatabı yine ordumuzdur" demişti.

Kılıçdaroğlu'nun sadece Meclis'le değil, Atatürk'le de sorunu var.

SAYIN CUMHURBAŞKANI'NA TEKLİFİM

Bu vesile ile Sayın Cumhurbaşkanı'na bir teklifte bulunmak istiyorum.

Sayın Cumhurbaşkanım madem Kılıçdaroğlu, iki kez gazi olan bu Meclis'e Gazi Meclis demiyor. O zaman gazilik unvanını şerefle taşıyan bu Meclis'e gazilik unvanının verilmesi için AK Parti Meclis'e bir kanun teklifi sunabilir. Bu şeref AK

Parti'ye ait olur. Böylece kanunla Meclis'e gazilik unvanı verildiği gibi, Kılıçdaroğlu'na da tarihi bir ders verilmiş olur.

GAZZE'DEKİ VATANDAŞLARIMIZ KURTARILACAK

SAVAŞIN en büyük zararını masum siviller görüyor. Savunmasız olan kadınlar, çocuklar felaketi yaşıyor. Hamas'ın sivilleri öldürmesini tasvip etmek mümkün değil. İsrail'in 50 yıldır olduğu gibi yine bu savaşta da masum Gazze halkını ağır bombardıman altında yok etmeye çalışmasını da gözardı edemeyiz.

Sivil katliamı nereden gelirse gelsin, kim yaparsa yapsın yanlış.

Türkiye, başından beri taraflara itidal tavsiye ediyor. Savaşın Lübnan ve Suriye'ye sıçramaması için gayret gösteriyor. Ama şu aşamada kimse kimseyi dinlemiyor. Savaş giderek daha yakıcı hale geliyor.

GAZZE'DEKİ YABANCILAR

Bu arada Gazze'de bizim vatandaşlarımız da var. 15 Türk vatandaşı kurtarılmayı bekliyor. Büyükelçiliğimiz kendileriyle irtibat halinde. Vatandaşlarımız öncelikli olarak güvenli bir yere alınacak. Sonra tahliyeleri sağlanacak. Vatandaşlarımızın şu ana kadar Gazze'deki bombardımandan zarar görmediği ifade ediliyor. Ama bir yandan da tahliyeleri için çaba gösteriliyor.

HANGİ ÜLKELER VAR

Sadece bizim değil ABD'nin, Çin'in, Almanya'nın, Tayland'ın, Nepal'in, İngiltere'nin vatandaşları var. Bu ülkeler tahliye için Türkiye'den de yardım talep ettiler. Sivillerin tahliyesi için 6, 8 ya da 12 saatlik bir geçici ateşkesin sağlanması için çaba gösteriliyor.

Savaş giderek derinleşirken Ankara, vatandaşlarımızın tahliyesi için çaba gösteriyor. İnşallah hiçbiri burnu kanamadan ülkemize ulaşır.

Esfender KORKMAZ

Devlet hesapları ve halkın refahı

Devlet; *toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasi örgütlü bir ulusun ya da uluslar topluluğunun oluşturduğu tüzel varlıktır*. Millet seçim yoluyla devlet yönetimini bir siyasi parti veya partilere emanet olarak verir. Hükümetler devlet malını ve devlet yönetimini halk adına basiretli bir tüccar gibi yönetip, yerine gelen iktidara devretmek zorundadır.

Türkiye de devlet malı ve imkanlarının siyasi, iktidar tarafından yönetilmesi bu tarife uymuyor. Bunu özellikle bütçe harcamalarında, siyasi iktidarın devlet kaynaklarını, kamu bankalarını, devlet imtiyazlarını siyasi popülizm amacıyla kullanmasında, medyada yer aldığı kadarı ile devlet içinde tarikatlar gibi çıkar gruplarının devleti kontrolünde görebiliyoruz.

2022 devlet hesaplarına göre;

- Genel devlet vergi ve sosyal katkı gelirleri 3 trilyon 474 milyon lira oldu.
- Genel devlet toplam gideri 4 trilyon 287 milyon lira oldu.
- Genel devlet net açığı 309 milyar 422 milyon lira oldu.

(Genel devlet içinde, Merkezi devlet, mahalli idareler ve Sosyal Güvenlik kurumları var.)

Kamu harcamaları ile kamu gelirleri arasında 976 milyar fark var.

- Toplam harcamaların GSYH oranı; yüzde 31,7'dir. Bu oran aynı zamanda devletin ekonomi içindeki payını gösteriyor.
- Toplam devlet gelirlerinin GSYH oranı; yüzde 23,1
- Devlet borçlanmasının GSYH oranı; yüzde 2,1
- Toplam devlet gider- gelir farkının GSYH oranı; yüzde 6,5

Toplam devlet harcamalarında ortaya çıkan gider -gelir farkının bir kısmı özelleştirme gelirlerinden yapılan transferler ile karşılandı. Özelleştirmede yanlışlar saymakla bitmez.

- Aslında özelleştirme gelirleri ile devletin yeni yatırım yapması gerekirdi. Ama hükümetler bunu bütçede cari harcamalar için kullandı. Devlet varlıkları azaldı.
- Hükümetler, kamu yatırımlarından kamu arazilerine kadar ne varsa sattılar. Gelecek iktidarlar için özelleştirilecek varlık kalmadı.
- İktidar kamu tekellerini özelleştirdi; bunlar piyasa tekeli haline geldi. Oligopol piyasa yapısı oluştu. Piyasa rekabet şartları aksadı ve ekonomik istikrar çivi tutmuyor.
- İktidar; Et balık kurumu gibi, piyasada fiyat spekülasyonunu önleyen kurumları özelleştirdi. Sonra bu işi yasaklarla çözmeye kalkıştı.

Gider- gelir farkının bir kısmı ise; geleneksel olmayan yollarla, yöntemlerle bürokraside iş yapanlardan, fon adı altında, döner sermaye için yüksek paralar almak yoluyla kapatıldı. Bunun içindir ki özel sektör yatırım yapmıyor.

Dahası, devletle iş yapanlar ve bazı aracılar, haksız zenginleşti. Halkın vergileri bir nevi yandaşlara kaynak aktarma mekanizması oldu.

Devlet bütçeden doğrudan kamu yatırımı yapmıyor.

2022 Toplam devlet yatırımları 741,5 milyar lira oldu. GSYH oranı düşük yüzde 4,9'dur. Hükümet altyapı yatırımlarını kamu-özel işbirliği yoluyla yaptırıyor. Hem daha pahalı çıkıyor, hem de gelecek yıllardaki bütçeden ödeneceği için, sonraki iktidarlara ve halka uzun yıllar yük olacaktır. Başka bir ifade ile hükümet halkın gelecekteki gelirlerine bugünden ipotek koydu.

Öte yandan Hükümet bütçeden seçim popülizmi için para dağıtıyor. Bu nedenle yatırımlar için bütçede fon kalmıyor.

Kamu harcamaları toplumsal refaha yansımıyor.

İki örnek vereyim;

Bir...Dünyada en kapitalist ülkeden en sosyalist ülkeye kadar, devletlerin sosyal konut politikaları vardır. Düşük gelirli olanlara devlet bu konutları tahsis eder veya ucuza kiralar.

Türkiye'de iktidar yüzde 60 enflasyon varken, kira artışlarını yasayla yüzde 25 artışla sınırladı. Mal sahibinin cebinden aldı. Kiracıya verdi. Bu mülkiyet haklarına aykırıdır. Başkasının cebinden kabadayılık yapmaktır. Doğrusu devletin ya konut tahsis etmesi ya kirası ucuz sosyal konut yaparak ucuza kiraya vermesi veya kira yardımı yapmasıdır.

11.10.2023

Oysaki hükümet TOKİ kanalıyla lüks konut yapıyor veya sosyal konut dediklerini de piyasa fiyatı ile satıyor.

İki... Hükümet bütçeden nerdeyse halkın yarısına yardım adı altında seçim amaçlı para dağıtıyor. Gerçekte ise bu paralarla yatırım yapsa, iş yaratsa, para yerine iş dağıtsa halk daha mutlu olur. Ama yapmıyor, çünkü iş bulup çalışan siyasi açıdan bağımsız olur.

Sonuç olarak; Devlet kağıt üstünde halkın ve fakat uygulamada siyasi iktidarın devletidir.